

Veľká finančná kríza roku 2008

Veľká finančná kríza, ktorej začiatky siahajú do roku 2008, naďalej otriasa svetom. Finančné systémy sa na celom svete pohybujú na pokraji úplného zrútenia. Krachy bánk sú takmer na dennom poriadku. Počas uplynulých pár týždňov sme sa stali svedkami zrútenia svetových finančných trhov. Wall Street v Spojených štátoch naďalej zažíva silné výkyvy. Na Čierny piatok klesol britský burzový index FTSE 100 o vyše 10 %. Tento týždeň sa preň skončil neuveriteľným 20 percentným prepadom. Banky viedli rebríček početných zlyhaní tohto indexu a dostali sa medzi ukazovatele, ktoré jasne tvrdili, že finančná pomoc vlády nedosiahla želaný účinok. Krviprelievanie pokračovalo na Wall Street v USA. Pád indexu Dow Jones pokračuje neuveriteľnou rýchlosťou a nové, rekordne nízke hodnoty dosahuje v podstate každý deň. V priebehu jedného dňa klesol o takmer 700 bodov. V tom istom týždni klesol japonský index Nikkei o 24 %. Od roku 1987 to bol najväčší pád tohto indexu za jediný deň. Ak bude tento trend pokračovať, tak sa táto éra zapíše do dejín svetových finančných inštitúcií ako najbúrlivejšie obdobie, ktoré sme doposiaľ zaznamenali.

Rozruch na trhoch zachvátil aj iné, než len medvedie trhy. Nezamestnanosť na celom svete rýchlo stúpa, a preto musíme nájsť riešenie tohto problému čo najrýchlejšie. Prezident Bush sa pokúšal verejnosť upokojiť, ale trhy na tento ťah neskočili. Začal sa stupňovať tlak na svetových lídrov, aby situáciu vyriešili. Prípadné zlyhanie bude každý z nás cítiť ešte dlhé roky. Preto došlo k stretnutiu zástupcov G7 a Svetovej banky. Stretnutie 15 lídrov eurozóny vyústilo do hádky na tému krokov, ktoré je potrebné podniknúť. V minulosti bola Európa nejednotná. Neexistuje pre ňu žiaden spoločný záchranný fond. Centrálna banka Spojených štátov, Veľkej Británie, Európska centrálna banka a mnohé iné konečne začali spolupracovať na riešení krízy. V mnohých zónach neočakávane a rázne znížili základnú úrokovú sadzbu. K tomu malo ale dôjsť oveľa skôr. Vláda Spojených štátov zriadila núdzový fond, ktorý mal finančne pomôcť Wall Street. Main Street si týmto krokom nebola veľmi istá. Záchranný balíček vo výške 700 miliárd dolárov, ktorý vydal minister financií Henry Paulson, možno dokáže zastaviť úpadok, ale svet bude aj napriek tomu naďalej smerovať do náručia dlhodobej recesie.

Nepodobá sa zásah americkej vlády skôr na prejav socializmu než kapitalizmu? Existuje nejaká alternatíva? Najdôležitejšia je ale otázka, prečo by mali vlády finančne pomáhať bankám, ktorých riaditelia údajne spôsobili tento finančný zmätok? Prečo by si mali riaditelia vyplácať prémie vo výške niekoľkých miliónov dolárov, kým Janko Mrkvička príde o svoje zamestnanie v dôsledku úverovej politiky týchto bánk? Súčasnú krízu spôsobila kríza nadštandardne rizikových hypoték a hedžových fondov. Mali by sme ich teraz zakázať? Sú príčinou našich problémov? Malo by sa povoliť ich krátkodobé obchodovanie? Je to všetko len otázkou chamtivosti? Prečo sa situácia vyvinula do týchto hrozných rozmerov? Bol bankový systém skutočne taký skazený? Porovnateľnú situáciu sme naposledy zaznamenali na Čierny pondelok 1929. Po baroch v New Yorku a Londýne sa rozliehajú porovnania s Krachom na newyorskej burze z roku 1929. Vtedy bol navine nedostatok peňazí spolu s politikou „ožobráč svojho suseda“. V Amerike potom nasledovala mierna recesia, ktorá v 30. rokoch prerástla do Veľkej hospodárskej krízy.

V čase písania tohto článku ponúka britská vláda bankám záchranný balíček. Rekapitalizáciu spustí banka HBOS a Škótska kráľovská banka. Lloyds TSB ešte stále preberá kontrolu nad HBOS, kým Bradford & Bingley štát znárodnil. Európske vlády, napr. grécka a rakúska, sa zaručili za vklady bánk. V Nemecku znárodnili banku Hypo Real Estate. Štáty Beneluxu čiastočne znárodnili banky Fortis a Dexia. Fortis do istej miery odpredali francúzskemu gigantovi BNP Paribas. Islandská vláda znárodnila tri banky, čo vyvolalo boj o znovuzískanie peňazí, ktoré v nich mali vložené viaceré britské inštitúcie. V Rusku niekoľkokrát pozastavili obchodovanie s akciami. V USA skrachovali banky Lehman Brothers a WaMu. Vláda znárodnila AIG, Fannie Mae & Freddie Mac. Kontrolu nad Marryl Lynch prevzala komerčná Bank of America. Kto je teraz na rade? Svetové

finančné trhy čelia veľkým problémom. Teraz sa musia vlády zjednotiť a spolupracovať na vyriešení krízy. Vážna svetová kríza si vyžaduje vážnu svetovú reakciu, a to rýchlo.

Vocabulary to the Article

crash	krach, zrútenie, (hospodársky) úpadok, katastrofa
unleash	rozpútať, odviazať
teeter	hojdať sa, kolísať sa
on the brink of	na (po)kraji čoho
systemic	systémový, celkový
meltdown	zrútenie
go bankrupt	(z)bankrotovať, skrachovať, dostať sa do úpadku
to experience	zažiť, zažívať, okúsiť
fluctuation	výkyv, variácia, kolísanie, fluktuácia, zmena
plunge	prudký (s)pád, zrútenie sa, zrútiť sa
numerous	početný, mnohí
amid	uprostred, medzi
bail out	finančná pomoc
impact	dosah, vplyv, účinok
bloodbath	krviprelievanie
at a rate of	rýchlosťou ...
practically	v podstate, prakticky
odd point	bod
shape up	profilovať sa, vyvíjať sa
tumultuous	búrlivý, divý
turmoil	zmätok, nepokoj, rozruch
bear market	medvedí trh
reassure	upokojiť, uistiť, dodať odvahy
pressure	tlak, záber
resolve	(vy)riešiť, odstrániť
squabble	škriepiť sa, handrkovať sa, hašteriť sa, hádať sa
unprecedented	neslýchaný, neobvyklý, bezpríkladný, bezprecedentný
base rate	základná úroková sadzba
rot	hniloba
intervention	zákrok, zásah
nevertheless	jednako, a predsa, aj tak
CEO	hlavný zodpovedný úradník (chief executive officer)
allegedly	údajne
mess	neporiadok, zmätok, malér
policy	politika (o štáte), stratégia (obchodne)
sub-prime mortgage	nadštandardne rizikové hypotéky, špekulatívne hypotéky
to fuel	stimulovať, zásobiť
hedge fund	hedžový fond
ban	zakázať
greed	chamtivosť, lakomosť
corrupt	skazený, pokazený, znehodnotený
culprit	vinník, páchatel
beggar	žobrák
mild	jemný, ľahký
propose	navrhnuť, predložiť, zamýšľať
take up	spustiť, začať
recapitalisation	rekapitalizácia
guarantee	zaručiť, zabezpečiť

deposit	vklad
to reclaim	žiadať späť, žiadať k navráteniu, znovu získať
shares	akcie, majetkové podiely, vlastnícke podiely
suspend	pozastaviť
take over	prevziať kontrolu nad
unite	zjednotiť sa, spojiť sa, združiť sa, zlúčiť sa
demand	žiadať, požadovať, nárokovať si